

Snoezelen bij je vriend Jezus

Liturgie met mensen met een verstandelijke beperking kan veel bijbrengen

- Beleving van klank en geur belangrijk element in dit soort viering
- Evangelie, verteld en niet voorgelezen, krijgt er steeds een plaats

Erik DE SMET

Het Academisch Centrum voor Praktische Theologie aan de KU Leuven liet academici en praktijkmensen reflecteren over hoe vandaag liturgie wordt gevierd in voorzieningen voor mensen met een verstandelijke beperking. Over dat onderwerp handelt ook een studiedag op 15 mei voor pastores en zorgverleners. Ook mensen met een verstandelijke beperking zullen er een inbreng in hebben.

„Sommige voorzieningen organiseren liturgie voor begeleiders en familie, wat meer klassieke vieringen zijn”, vertelt Dorien Veltens, die doctoreert over het onderwerp. „Anderen richten zich uitdrukkelijk tot de mensen met een verstandelijke beperking zelf. De mate van beperking bepaalt veel van de wijze waarop je liturgie viert. Bij een meer ernstige beperking zijn snoezelvieringen aangewezen.”

Enthousiasme en betrokkenheid bij de eucharistieviering in Sint-Oda. © Mine Dalemans

Dergelijke vieringen zijn meestal gebaseerd op het zintuiglijke. Alles draait om aanraking, klank en geur. „Een voorbeeld uit de adventstijd”, zegt Dorien Veltens. „Centraal stond de dennenboom. Na een kort inleidend woord werd een tak doorgegeven om te betasten en werden geurtjes rond gespoten. De hele kapel baadde in een groen licht. Dat rijmt met wat

liturgie in wezen is, maar het is sterk vereenvoudigd en met veel minder nieuwe impulsen. Mensen die amper kunnen communiceren, hebben wel wat aan de sfeer van een viering. Ze relaxen er, vallen stil, terwijl ze elders in de voorziening vaak onrustig zijn. Het evangelie komt steeds ter sprake, maar het wordt niet voorgelezen, want dat vraagt te veel concentratie. Het ver-

haal wordt verteld, waardoor er spontaan wordt gereageerd.”

Mensen met een verstandelijke beperking bieden een uniek perspectief op liturgie en geloof. Veltens: „In hun geloofsbeleving gaat het erom vriend van Jezus te zijn op twee niveaus: ‘Ik vind Hem tof en Hij koos mij om zijn vriend te zijn.’ Bij een dergelijke geloofsbeleving ga je ook anders vieren. Andere aanwe-

zigen zijn vaak getroffen door hun enthousiasme of devotie. Ze openen dus ook de ogen van de anderen. Nergens anders is er in de liturgie zo’n sterke wederkerigheid.”

Het onderzoek stelt ook vast dat in meerdere voorzieningen deze vorm van liturgie vieren onder druk staat en in vraag wordt gesteld door tijdsgebrek of gebrek aan belangstelling van de medewerkers.

Wie amper kan communiceren, heeft wat aan de sfeer van de viering

„Eigenlijk bestaat er in de Kerk geen opleiding voor”, besluit Veltens. „Die groep is dus enigszins verwaarloosd. We stellen ook vast dat veel pastores twee diploma’s hebben: een orthopedagogisch en een pastoraal. Het vereist immers de juiste vaardigheden en ervaring in het omgaan met mensen met een verstandelijke beperking.”

Studiedag *Liturgie vieren met mensen met een verstandelijke beperking* op 15 mei 2013, Sint-Michielstraat 6 in Leuven. Inschrijven via 016 32 84 67 of Angeline. DeMoor@theo.kuleuven.be.

‘Wij zijn hier altijd en dat geeft hen rust’

In Huis Mensa in Brugge leven drie zusters van Don Bosco samen met thuisloze vrouwen en hun kinderen

Jozefien VAN HUFFEL

Kleurige slingers sieren Huis Mensa in hartje Brugge. Een van de acht thuisloze vrouwen die er wonen, is jarig. „Marthe beslist wat we eten, maar ze kiest blijkbaar voor de groep”, lacht zuster Carina Aerts. „Zelf houdt ze meer van friet, maar ze trakteert de anderen op hun lievelingskost, kroketten.”

Samenleven is de basis van de visie van Mensa. De zusters van Liefde van Roeselare openden het huis in 1985. In 2007 namen zusters van Don Bosco het over.

„Vorige vrijdag verwelkomden we de honderdste vrouw sinds we begonnen”, zegt Carina Aerts. „Er is plaats voor negen vrouwen, van wie enkele met kinderen. De jongste is nu 21, de oudste 58.” De zusters zijn zowat elk jaar getuige van een geboorte. „De laatste keer vier maand geleden. Het brengt leven in huis.”

Op de dool

Mensa is het Latijnse woord voor tafel. „We zijn een tafelgemeenschap, waar we het leven met elkaar delen”, knikt Carina Aerts.

„De vrouwen wennen hier opnieuw aan een regulier leven, waarin je opstaat, jezelf verzorgt en gaat zitten om te eten. Iedereen heeft een taak in het huishouden, iedereen wordt bijtijds verwacht voor de maaltijd.”

„Wanneer ze hier aankomen, zijn sommige vrouwen al maandenlang op de dool. Ze slapen nu eens bij een vriendin, dan weer bij hun moeder”, vervolgt ze. „Je ziet de last zo van hun schouders vallen wanneer ze hun kamer zien en eindelijk hun tas eens kunnen uitpakken.”

De drie zusters van Don Bosco hebben hun kamers tussen die van de vrouwen. „Gisteren nog vertelde een vrouw dat het feit dat wij hier altijd zijn, haar ook geruster doet slapen”, zegt Aerts. „Net zo goed lopen anderen hier gespannen rond. Dit is tenslotte slechts een tussenstation en hun toekomst is vaak onzeker.”

Carina Aerts beseft dat het huis, de zusters en de vrijwilligers die mee de werking dragen, niet alle problemen van de vrouwen kunnen oplossen. „Ze komen hier aan met een rugzak vol negatieve ervaringen. We kunnen daar echter positieve belevingen aan toevoegen, waar ze later hopelijk kracht kunnen uithalen”, zegt ze. „Soms zeggen de vrouwen dat ze hier een familie vonden. En ook als ze elders wonen,

komen de meesten nog wel eens terug. Om koffie te drinken, een nieuwtje te vertellen of samen een moeilijke brief te bekijken.”

Niet makkelijk, maar ontzettend boeiend. Zo vat Carina Aerts het werk van Mensa samen. „Ik geloof dat we, op heel kleine schaal, getuigen. Mensa is

Kerk, hier kan ik ten volle zuster van Don Bosco zijn”, zegt ze. Ze merkt hoe de thuisloze vrouwen ook haar rugzak van ervaringen vullen. „Hun situatie daagt me bijvoorbeeld uit om na te denken over mijn gelofte van armoede. Ik heb veel van hen te leren, tot in de keuken toe.”

Advertentie

Wil jij graag mijn peter of meter worden?

Dankzij jou krijgt een verlaten kind in Latijns-Amerika een toekomst

Zet de stap, contacteer ons: 02/721.64.61

Stichting ONZE KLEINE WEESKINDEREN

www.weeskinderen.be

Zuster Carina Aerts versiert de eetkamer, want Marthe is jarig. Ze woont al een jaar in Huis Mensa. © Jozefien Van Huffel